

ÁNGELA RODRÍGUEZ 'PAM'

“Emakumeen eskubideen aurrerapenak posizio erreakzionarioak eragiten ditu eremu guztietan”

Hurtzaroen bizi izan zituen argi-itzalen ondorioz hartu zuen Ángela Rodríguez 'Pam'-ek (Pontevedra, Galizia, 1989), Espainiako Berdintasuneko Estatu idazkariak, indarkeria matxistaren kontrako konpromisoa. 15M mugimenduan parte hartu zuen, Podemos Galiciako idazkaria izan zen eta 2015ean, 25 urte zituela, Espainiako Kongresura iritsi zen, En Marea koalizioaren bigarren zerrendaburua zela. Berdintasun Ministerioan hitzartu gaitu luze eta zabal solastatzeko.

 SAIOA BALEZTENA DAVID F. SABADELL

Zarata mediatikoa alde batera utziz, goazen denboran atzera. Noiz eta nolakoa izan zen zure sozializazio politikoa?

Etxean politika beti egon da presente. Txikitatik eztabaida politikoak hurbiletik jarraitu ahal izan ditut. Oroitzen dut txikia nintzela telebistan jarraitzen genituela beti, adibidez, nazioaren estatuaren inguruko eztabaidak. Hautesle sozialisten alaba naiz, etxean Felipe González bozkatu eta gero Zapateroren bigarren legealdian desengainatu ziren. Horrek argi eta garbi markatu zuen nire sozializazio politikoa, gerora herrialdearen [Espainiako Estatuaren] inguruan eraiki nuen ikuspegian.

2015ean iritsi zinen Espainiako Kongresura. Nola bizi izan zenuen erakunde politikarako jauzi hori?

Hagitz gaztea nintzen eta txundigarria

izan zen. Ez bakarrik eremu maskulinizatu zelako, baizik eta helduena izateagatik ere bai. 25 urterekin urruti duzu helduaroa. Egokitzapen prozesua garrantzitsua izan zen eta, era berean, alde aurretik bizitako sozializazio politikoekin erabat desberdina; asanblada feminista batek ez du zerikusirik kongresurako hitzaldi bat prestatzearekin. Emozio eta itxaropen handiko oroitzapenak ditut, baina baita ziurtasunik ezarenak ere... Inpostorearen sindromea izan nuen, zalantzarik gabe.

Izan ere, 2021eko urrian Berdintasuneko eta Genero Indarkeriaren aurkako Estatu idazkari izendatu zintuzten. Nolakoa izan da lehendabiziko urte hau?

Egin dugun esfortzua fruituak biltzen ari gara. 2022a bukatzeak sexu askatasunerako legearekin, abortuaren legearen erreformarekin, trans legearekin, eta

Erantzukide Plana bigarren urtez inplementatuz erran nahi du programa betezen ari garela. Harro nago ezarri dugun agenda feministarekin.

Badago uste duenik Berdintasunaren Ministerioaren kontrako kanpaina mediatikoa dagoela. Zenbateraino ezabatzen ditu zarata horrek aipatzen dituzun aurrerapausoak?

Kontrakoa, azkenaldian emakumeek dituzten aurrera-egite eta atzerakaden inguruan bertzerik ez da solastatzen. Feminismoa bilakatu da gure herrialdeko eztabaida gairik garrantzitsuenetako bat, ez bada garrantzitsuena. Irekitzen den eztabaida bakoitzak erantzun bat du eta, hain da hotsandikoa, zenbaitetan badirudiela zaratak gainontzeko guztia itotzen duela. Baina duela pare bat urte erran izan balidate trans legeak edo hileko mingarrien baimenek egunkarien azalak ire-

kiko zituztela, ez nukeen sinistu izanen. Horrek islatzen du Ministerioak praktikatzten duen feminismoaren hegemonia.

Sare sozialek ere eragina dute honetan. Tokia eman diete orain arte espaziorik ez zuten emakume anitzi, baina, era berean, gorrotoaren lur aberatsa dira. Nola daramazu?

Modu anbibalentean. Saiatzen naiz ulertzen gertatzen zaigula emakume feministak garelako eta, beraz, arazo kolektibo eta egiturazkoa dela, indarkeria forma guztiak bezala. Saiatzen naiz, baita ere, umorearekin jokatzeko, irainak kudeatzeko lanabes ezinbertzekoa delako. Baina mingarria da, argi eta garbi. Ni iraintzen naute gizona eta itsusia naizelako, eta, noski, badira egunak zailagoa dela norbere burua ispiluan ikustea, Twitterren mila aldiz laidotzen zaituztelako. Horrek eragin zuzena du buru osasunean eta ezin da alde batera utzi. Hala ere, lortu dugu pairatzen dugun indarkeria hori ongi kontzeptualizatzea: ez zaigu gertatzen pertsona jakinak izateagatik, botere

posizioak ditugun emakume feministak garelako baizik.

Pasa den astean zuzenketa bat gehitu zenuten zigor-kodearen erreforman, 'Soilik baietz da baietz' legearen harira. Zertan datza akordio hori?

Zigor Kodeko arazoien azalpenen aldaketa bat da, berresten duena Estatuko Fiskaltza Orokorraren dekretuak dioena. Alegia, indarrean dagoen zuzenbide iragankorra existitzen da, eta zigor tartearak berak diren bitartean ezingo dira zigorak txikitu. Neurri honekin gobernuak adierazi nahi du norbere nahiaren arabera ko interpretazioak nagusi direla hainbat epaileren artean.

Interpretazio horiek polemika ekarri dute, hainbat erasotzaile aske gelditu direlako.

Bai, baina, funtsean, arazo politikoa da. Araua irmoa da eta inplementatu beharra dago. Emakumeen eskubideak onartzen dituzten lege guztietan bezala, denbora

behar da arauaren ezarpena egokitze-ko. 2004an Genero Indarkeriaren Legea onartu zenean, 180 helegite aurkeztu ziren, eta urte anitzetan lege hori ez zen aplikatzen, konstituzioaren aurkako helegiteak zituelako. Orduan, legea gaizki zegoela erran zitekeen. Aldiz, argi gelditu zen botere judizialaren eremu batek mesfidantza zuela emakumeen eskubideak babesten zituen legeak aplikatzeko. Egocera bera errepikatu da orain. Agerian dago, eremu guztietan, emakumeen eskubideen aurrerapenak posizio erreakzionarioak eragiten dituela sarri.

Ana Requena kazetariaren ustez, polemika honetan punitibismoaren kontrako pedagogia egiteko aukera galdu zenuten. Zer deritzozu?

Alde batetik, Zigor Kodeak lanabesa izan behar duela, baita feminismoarentzako ere. Erasoa jasan duten emakume anitzentzat ezinbertzekoa da kartzela zigorra, euren justiziarako, egiarako eta erreparaziorako prozesua egiteko. Feministok

“Iraintzen gaituzte, botere posizioak dituzten emakume feministak garelako”

ezin dugu erabaki emakume batek behar duen erreparazio mota. Bidegabea da. Bertzalde, punitibismoaren eztabaida eskuin muturrak jartzen du mahaigainean, ez geuk. Beraz, kontrakoa, Zigor Kodearen erreforma honek bilatzen duena da epaileei lanabesak ematea inpunitate hori gaintitu eta askatasun sexualaren delituak jazarri ahal izateko. Beraz, punitibismoaren eztabaidan tematu ordez, VOX-ek egiten duen bezala, saiatu gaitezen aztertzen zergatik epaile batek uste duen, adibidez, garraio publikoan gizon bat emakume baten aurrean masturbatzea ez dela delitua. Jazargarria izan behar du eta feminista izan daiteke.

Azkenik, trabak gaintitu eta kongresuak onartu du trans legea.

Prozesu ikaragarri gogorra izan da. Dezepzio handia eragin du, LGTBIQ+ kolektiboak ikusi duelako sozialistek zalantzak zituztela. Batez ere, PSOE betidanik izan baitzen Espainian kolektiboaren eskubideetan aurrera egiteko gehien egin zuen alderdi politikoa. Era berean, argi gelditu da erakundeen, gizarte zibilaren eta aktore kulturalen arteko eztabaida posible dela, helburu komunak daudenean. Trans legea ez litzateke posible izanzen Berdintasun Ministeriorik gabe, baina ezta LGTBIQ+ mugimenduak legean borrokatu duen zentimetro bakoitzik gabe ere, ezta *Veneno* telesaila gabe edo Carla Antonelli, Mar Cambrollé edo Marina Sáenz emakume transik gabe ere. Borroka honetan luma anitz utzi ditugu.

Feministatzat izendatzen diren hainbat kolektibo legearen kontra agertzen dira, emakumeak ezabatzen omen dituelako. Zer deritzozu?

Transfobiak, gorroto diskurtso orok bezala, ez du tokirik feminismoetan. Feminismoak pluralak dira eta eztabaida onartu behar dute, baina ulertezina da. Berriz diot, herritarren giza eskubideen inguruan eztabaidatzeak ezin du tokirik izan feminismoa bezalako proiektu demokratiko batean.

Abortuaren legearekin, Espainiako demokraziaren historian lehenengoz, prozesu parte-hartzailea ireki zenuten.

Egia errateko, prozesu parte-hartzailea ireki dugu Ministerioan landu ditugun lege guztietan. Azpimarratzen dut, sarri kritikak jaso ditugulako, Ministerioan ez omen ditugulako gizarteko aktoreak entzuten ezta autokritikarik egiten. Baina

“Feminismoak pluralak dira eta eztabaida onartu behar dute, baina transfobiak ez du tokirik, ulertezina da”

kontsulta publikoen prozesu guztiak gardentasunean daude, eta edonork ikusi dezake legeak aldatu direla hiritarren eta kolektiboaren ekarpenen bitartez.

Abortuaren legeari dagokionez, guretzat garrantzitsua zen mahai berean biltzea emakumeak eta medikuak. Elkarriketa hori ezinbertzekoa da, legeak eragina duelako emakumeen eskubideetan eta komunitate medikoan. Legea hobetzeko prozesu interesgarria izan da.

Azkenik, indarkeria obstetrikoa ez duzue sartu. Kezkatzen zaitu?

Bai, kezkatzen nau, gehien bat PSOEk hainbertze beldur duelako funtsezkoa den erabaki hori hartzeko. Espainian indarkeria obstetrikoa dagoela agerian dago, hala salatu dute emakume anitzek eta, gainera, Nazio Batuen Erakunde-ko (NBE) CEDAWek ere salatu du. Uste dut denbora kontua dela; bertze hainbat konturekin gertatu den bezala, PSOE arrastoan sartuko da eta emakumeak praktika horretaz babestea ezinbertzekoa dela onartuko du.

Arazoa da, bitartean, emakume anitzen eskubideak urratzen direla ospitaleetan. Espainiak bi sententzia ditu, hamar urteko borrokaren ondotik NBEk arrazoia eman zion uztailean Nahia Alkortari. Nola uler daiteke Espainian negazionismoa eta inpunitatea nagusitzea oraindik?

Horrek denak azaltzen du Podemos bezalako alderdi politikoaren beharra. PSOEk okerrago gobernatzen du bakarrik dagoenean, ohituta baitago proposatzen duen programaren zati txiki bat bakarrik betetzera. Eta, bat-batean, hiritarren alderdi batek eskatzen dio programa osoa implementatzea. Seguruena, PSOEk bere programaren osotasuna beteko balu, ez litzateke bere ezkerrean alderdirik egonen, edo hagitz guti eta erradikalak. Gure lana da sozialistei oroitaraztea badirela hainbat politika ezinbertzekoak direnak, eta ez garelako konformatuko erakundeetan egotearekin, aldaketak sustatuko ditugula.

Ulertzen duzu erditze errespetatuaren aldeko aktibismoan dagoen sumindura?

Noski, eta berriz diot PSOEren erabakia izan dela.

Baina, zer egingen duzue inpunitate horrekin bukatzeko?

Gure konpromisoa bere horretan dago, Osasun Ministerioarekin solastatuko dugu, posible den heinean, gutienez, emakumeen eskubideak babesteko legeak egiteko. 2007an Osasun Ministerioak Erditze Normalaren Harretarako Estrategia sustatu zuen, baina hori ere ez

zen bete. Hark proposatzen zuen erditze errespetatua bermatzeko ezinbertzekoa zela emakumeak erdigunean jartzea, episiotomiak eta zesareak murriztuta, bertzeren artean. Osasun, Sexu eta Ugalketa estrategia bat behar dugu, abortuaren legean barneratu ditugun jardunen bitartez protokolo komun bat eraiki eta ospitale guztietan betetzeko.

Francisca Fernández Guillén abokatuak azaltzen du, indarkeria obstetrikoa baztertzeko lehen urratsa dela NBERen gomendioak betetzea. Parlamentutik pasatzea ere ez da behar, ordenamendu juridikoa delako. Zergatik ez da egiten? Borondate politikorik ez dagoelako. Berri diot, PSOEk ez du nahi.

Amatasunaz ari garela, eskubideen berdintzea aurrerapausoa izan zen. Hala ere, hiritarren zati batek gutietsi du, erditu dutenen baimenak hiru hamarkadatan izoztu direlako, luzatzeko aldarri historikoa nagusitu den arren.

Baimen berdin eta transferiezinak lanabes baliagarriak dira emakumeen eta gizonezkoen artean dauden arrakalak ixteko. Datuek adierazten dute geroz eta gizonezko gehiagok tramitatu dituela baimenak eta, beraz, norabide horretan lan egiten jarraitzea garrantzitsua iruditzen zaigu. Gure nahia zen lege horretan familia guraso-bakarren baimenak luzatu ahal izatea, bigarren gurasoaren asteak ere izateko, baina gure bazkidea ez dugu konbentzitu.

Osasunaren Mundu Erakundeak (OME) amagandik edoskitze eskusiboa gomendatzen du lehendabiziko sei hilabeteetan. Hori bateraezina da hamasei asteko baimenarekin.

Gure proposamena zen hamasei astetik 24ra luzatzea, eta hori ere ez dugu lortu, baina espero dugu legea parlamentura iristea konpromiso hori barnerratuta. Egia da Espainiako presidentek behin baino gehiagotan berretsi duela hamasei asterekin nahikoa dela, nahiz eta OMERen gomendioek kontrakoa erraten duten.

Amaitzeko, nolakoa da zuen gobernu bazkidearekin harremana?

Sarri badirudi gobernuaren *lerro askea* garela eta ez da egia. Noski, politika guztien atzean eztabaida iraunkorra eta lan handia dago. Egia da Espainiaren tradizio politikoan hori berria dela. Baina, argi eta garbi, Berdintasun Ministerioa izango da Espainiako Gobernuan, legegaldia bukatutakoan, harrotasun handienarekin erran ahalko duena agenda politikoa bete duela. Ez dut uste hori ministerio guztiek erran dezaketarik. ●

mitxelena
NEURRI HANDIKO MEKANIZAZIOA

**EZIAGO POLIGONOA, 21
HERNANI**

info@talleresmitxelena.com
www.talleresmitxelena.com